

Список використаних джерел

1. Про державну службу: Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
2. Bright L. Why Do Public Employees Desire Intrinsic Workplace Opportunities? *Public Personnel Management*. 2009. Vol. 38, No. 3. P. 15–37.
3. Burgess S., Ratto M. The Role of Incentives in the Public Sector: Issues and Evidence. *Oxford Review of Economic Policy*. 2003. Vol. 19, No. 2. P. 285–300.
4. Cardona F. Remuneration Systems for Civil Servants and Salary Reform. *Performance related pay in the public service in OECD and EU member states*. Vilnius, 2006.
5. Crewson P. Public service motivation: Building empirical evidence of incidence. *Journal of Public Administration Research & Theory*. 1997. Vol. 7, No. 4. P. 499–518.
6. Gruening G. Origin and theoretical basis of New Public Management. *International Public Management Journal*. 2001. Vol. 4. P. 1–25.
7. Wall M. Reforms to make it easier to remove civil servants. *The Irish Times*. 2014. October.

Надійшла до редколегії 14.05.2018 р.

УДК 351/354:502

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
ПРИРОДНОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ**

Валюх А. М.,

к.е.н., доц.,

*доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності,
Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне*

Подано модель формування й алгоритми розроблення та реалізації державної стратегії розвитку природного капіталу України, розроблені з урахуванням положень теорії державного управління, стратегічного менеджменту, концепції сталого розвитку, основних засад державної екологічної політики України, вітчизняного законодавства у сфері державного стратегічного прогнозування і планування.

Ключові слова: стратегія, модель, сталий розвиток, природний капітал, інтелектуалізація, механізми державного управління.

Valyukh A. M.,

*PhD in Economics, Associate Professor of Public Administration,
Documentation and Informational Activity Department,
National University of Water and Environmental Engineering,
Rivne*

**MODEL OF FORMATION OF THE STATE STRATEGY
OF DEVELOPMENT NATURAL CAPITAL OF UKRAINE**

The model of formation and algorithms of development and realization of the state strategy of development of natural capital of Ukraine has been presented, taking into account the provisions of the theory of public administration, strategic management, the concept of sustainable development, the main principles of state ecological policy of Ukraine, domestic legislation in the field of state strategic forecasting and planning.

Key words: strategy, model, sustainable development, natural capital, intellectualization, mechanisms of public administration.

Постановка проблеми. Останні декілька десятиліть людство намагається продукувати найбільш ефективну модель збереження природи. Грем Макстон та Йорген Рандерс у доповіді Римському клубу на тему “У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату” зазначають: “Неважко зрозуміти фундаментальну дилему, з якою стикнулося людство. Суспільство може або дозволити нинішній економічній системі нав’язувати свої досить передбачувані та неприємні наслідки, або воно може обрати інший шлях. Це рішення буде епічною соціальною, екологічною та політичною битвою XXI ст., і ставки настільки високі, якими вони тільки можуть бути, – подальше існування сучасної цивілізації у вигляді, хоча б трохи схожому на її нинішній... Отже, суспільство як багатих, так і бідних країн повинно знову відкрити для себе один з основних принципів традиційної економіки у його первісній формі – ефективне (державне. – *Прим. авт.*) управління обмеженими ресурсами для досягнення найкращого результату в інтересах більшості людей з належною повагою до природи” [3, с. 277, 282].

Сталий розвиток України також можливий лише при гармонійному використанні та відновленні природного капіталу країни та її регіонів, що забезпечується збалансованими відносинами в економічній, соціальній та екологічній сферах. При цьому одним із найбільш поширених інструментів державного управління є формування та реалізація державної стратегії розвитку природного капіталу країни на засадах стратегічного планування адміністративно-територіальних утворень. Одним з основних інструментів дослідження взаємодії екологічної, економічної та соціальної систем на рівні держави є знакове моделювання, що дає змогу навести у просторі всі ключові процеси та взаємозв’язки. Таким чином, перед тим як розкривати деталізований зміст стратегії розвитку природного капіталу України, необхідно наочно зобразити механізм її розроблення та реалізації у вигляді знакової (схематичної) моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням побудови моделі формування стратегії сталого розвитку присвячено чимало праць вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: П. Гамана, Н. Гудкової, Л. Зуб, І. Ємельянова, Я. Мовчана, А. Мельника, М. Ладика, О. Тарасової, В. Павлова, Є. Романенка, І. Синякевича, А. Сохничка, А. Якимчук та ін. Проте саме питання розроблення моделі формування державної стратегії розвитку природного капіталу України глибокого дослідження не отримало, що й зумовило необхідність продовження наукових пошуків у цьому напрямі.

Постановка завдання. Маємо на меті дослідити механізм побудови знакової моделі державної стратегії розвитку природного капіталу України з урахуванням положень теорії державного управління, стратегічного менеджменту, концепції сталого розвитку, основних засад державної екологічної політики України, вітчизняного законодавства у сфері державного стратегічного прогнозування і планування.

Виклад основного матеріалу. Гіпотези й аналогії, що відбивають світ, який реально, об’єктивно існує, мають бути наочними і зводитися до зручних для дослідження логічних схем. Такі логічні схеми, що спрощують міркування та логічні побудови, що дають змогу проводити експерименти для уточнення природи явища, зветься моделями. Заміщення одного об’єкта іншим із

метою здобуття інформації про найважливіші властивості об'єкта-оригіналу за допомогою об'єкта-моделі зветься моделюванням. Проте деякі об'єкти, особливо це стосується економічних об'єктів та систем, досліджувати суто експериментально досить складно. Таким специфічним об'єктом є, безумовно, система державного управління з її складними механізмами регулювання. У цьому випадку на допомогу приходять знакове моделювання. У знаковому моделюванні моделями є знакові форми, зокрема вербальні моделі, схеми, графи, графіки, креслення тощо [6].

Державна стратегія розвитку природного капіталу України є системою заходів, спрямованих на розроблення й реалізацію довгострокових екологічних, економічних і соціальних завдань розвитку держави з урахуванням реальних передумов та обмежень в їхньому вирішенні.

Під формуванням державної стратегії розвитку природного капіталу України розуміється процес визначення таких пріоритетних напрямів, цілей, орієнтирів екологічного, економічного, соціального характеру, які дадуть змогу забезпечити ефективне та збалансоване функціонування механізмів державного регулювання в довгостроковій перспективі, швидку адаптацію державної системи до змінних умов зовнішнього і внутрішнього середовища, зростання якості життя та добробуту населення.

Сталий розвиток України має базуватися насамперед на підвищенні рівня інноваційності її виробничого сектора та інтелектуалізації всіх інших галузей діяльності. Разом з тим сталий розвиток передбачає, що суспільство не руйнує навколишнє природне середовище, а навпаки, враховує закони його розвитку та відтворення.

Таким чином, стратегія розвитку природного капіталу України повинна формуватися в рамках загальної стратегії державної політики України, спрямованої на підвищення рівня та якості життя населення на основі перерформатування економіки на інноваційний тип розвитку без заподіяння шкоди для природи. Побудовану на основі ключових положень стратегічного менеджменту та концепції сталого розвитку економічних систем модель стратегії розвитку природного капіталу України подано на рис. 1.

Візія та місія розвитку держави дозволяють сформулювати основні цілі та пріоритети подальшого розвитку країни, що виступають реперними точками у процесі формування стратегії розвитку природного капіталу України. Дана стратегія визначає завдання держави у сфері розвитку людського потенціалу, соціальної інфраструктури, економічного потенціалу та надання екосистемних послуг, пов'язаних із вирішенням екологічних проблем. Кожний із пріоритетів стратегії розвитку природного капіталу має максимально враховувати в собі завдання трьох інших пріоритетних напрямів, що, у свою чергу, дасть змогу розширювати обсяги формування природного капіталу на державному рівні.

Інструментом реалізації стратегії розвитку природного капіталу послуговує програмно-цільове регулювання за допомогою розроблення довгострокової, середньострокових та короткострокових програм розвитку держави, її регіонів, адміністративно-територіальних одиниць, інноваційно-інвестиційних проектів, що реалізуються в системі державного управління. Необхідним елементом процесу розроблення й реалізації стратегії розвитку природного капіталу України є формування їхнього ресурсного та інституційно-організаційного забезпечення.

Рис.1. Модель стратегії розвитку природного капіталу України

У класичному вигляді узагальнений процес стратегічного планування передбачає виділення трьох стадій:

- 1) аналіз стартових і вихідних передумов стратегічного розвитку;
- 2) формулювання пріоритетів та обґрунтування механізмів їхньої реалізації;
- 3) підготовку системи управлінських рішень у формі програм, планів і проєктів розвитку [4, с. 125].

Аналіз сучасних наукових досліджень та українського законодавства з питань державного стратегічного планування дозволив розробити деталізовану схему процесу розроблення й реалізації стратегії розвитку природного капіталу України. Зокрема, розроблення цієї стратегії відповідно до логіки стратегічного планування має містити етапи: постановки цілей, аналізу середовища, розроблення сценаріїв, вибору і конкретизації стратегії (рис. 2).

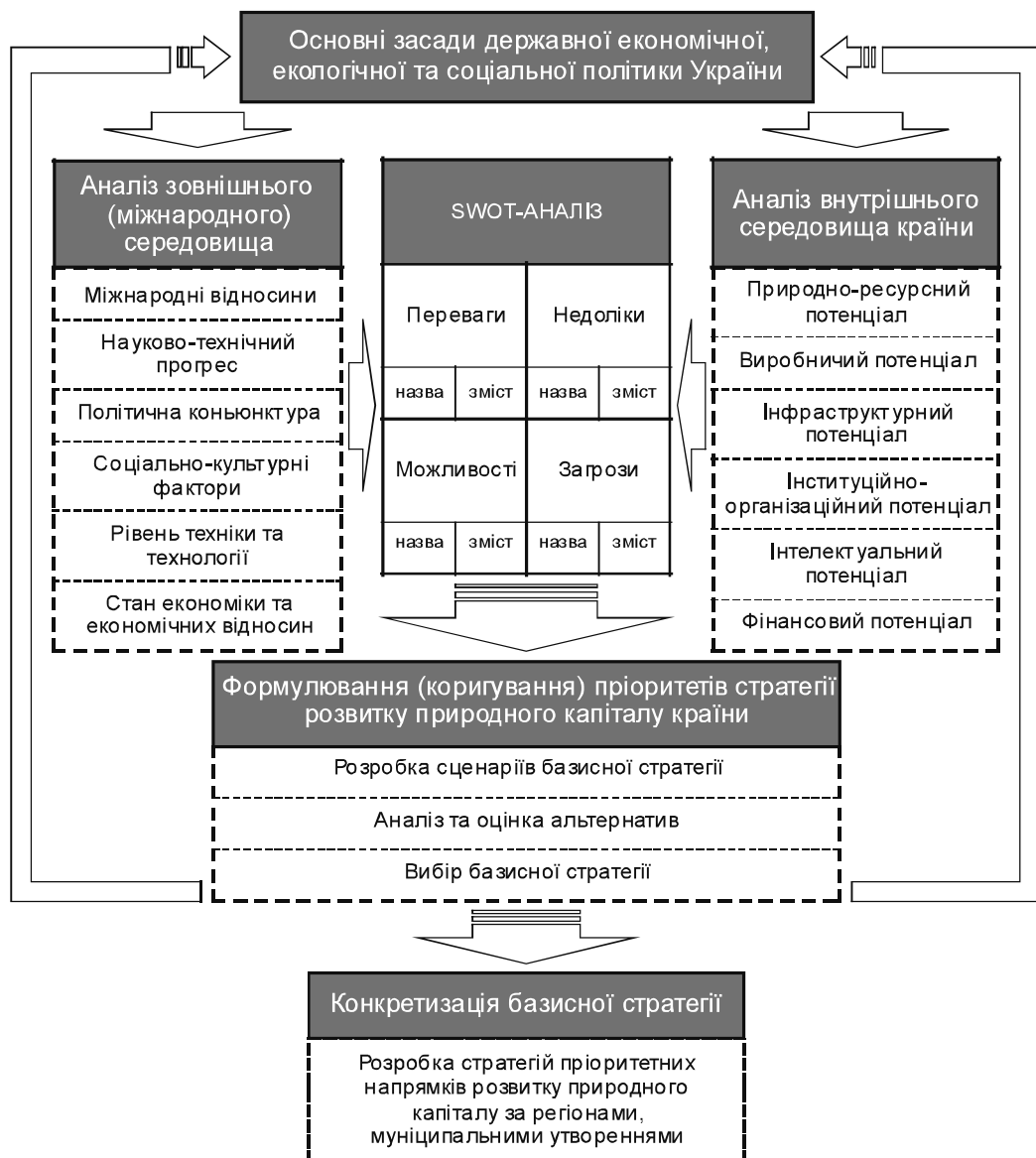

Рис. 2. Алгоритм розроблення стратегії розвитку природного капіталу України

На першому етапі процесу розроблення стратегії розвитку природного капіталу України виконується аналіз зовнішнього і внутрішнього середовищ. Аналіз зовнішнього середовища передбачає виявлення та вивчення таких чинників національного і світового ринків, як міжнародні відносини, науково-технічний прогрес, політичні обставини, соціально-культурні фактори, рівень розвитку техніки та технологій, стан економіки в цілому та міжнародних економічних відносин зокрема. Аналіз факторів внутрішнього середовища країни передбачає виявлення конкурентних переваг (недоліків) країни щодо природно-ресурсного, виробничого, інфраструктурного, організаційно-інституційного, інтелектуального, фінансового потенціалів.

На другому етапі проводиться SWOT-аналіз: визначення сильних і слабких сторін країни, можливостей її розвитку та загроз із боку зовнішнього середовища, способів використання можливостей і мінімізації загроз.

На третьому етапі здійснюються розроблення сценаріїв базисної стратегії розвитку природного капіталу, аналіз та оцінювання стратегічних альтернатив, вибір базисної стратегії.

На четвертому етапі відбувається узгодження ключових положень базисної стратегії розвитку природного капіталу країни й основних засад (стратегії) державної економічної, екологічної та соціальної політик України.

На п'ятому, завершальному, етапі виконується конкретизація базисної стратегії за пріоритетними напрямками розвитку природного капіталу в регіонах та муніципальних утвореннях.

У системі механізмів державного управління, що забезпечують процес формування стратегії розвитку природного капіталу України, важливу роль відіграє програмно-цільове регулювання.

Програмно-цільовий метод є способом вирішення великих і складних завдань шляхом застосування комплексного, системного підходу до процесів управління об'єктами, процесами, відносинами різної природи та змісту. При цьому основний акцент робиться на використанні системної методології та комплексного підходу, на відміну від традиційних способів вирішення проблем за територіально-галузевим принципом. Спрямованість у майбутнє, цільова орієнтація, динамічність і локальна централізація управління – це найважливіші характеристики програмно-цільового управління, органічно пов'язані з процесом прийняття та реалізації управлінського рішення [2].

Програмно-цільове регулювання як інструмент державного управління застосовується на різних рівнях організаційної структури економіки країни. Найважливіші програми, спрямовані на розв'язання загальнодержавних і загальносуспільних проблем, що формуються з огляду на стратегічні цілі держави, отримують статус національних програм. В Україні національні цільові комплексні програми розробляються й реалізуються відповідно до постанов Верховної Ради України, указів Президента України, розпоряджень Кабінету Міністрів України. Метою національних програм є вирішення найбільш актуальніших соціальних, економічних, екологічних, науково-технічних та низки інших проблем розвитку суспільства країни [4].

Програмно-цільове регулювання може бути ефективно застосовано у процесі реалізації стратегії розвитку природного капіталу України. Алгоритм його використання у процесі реалізації стратегії сталого розвитку регіону подано на рис. 3.

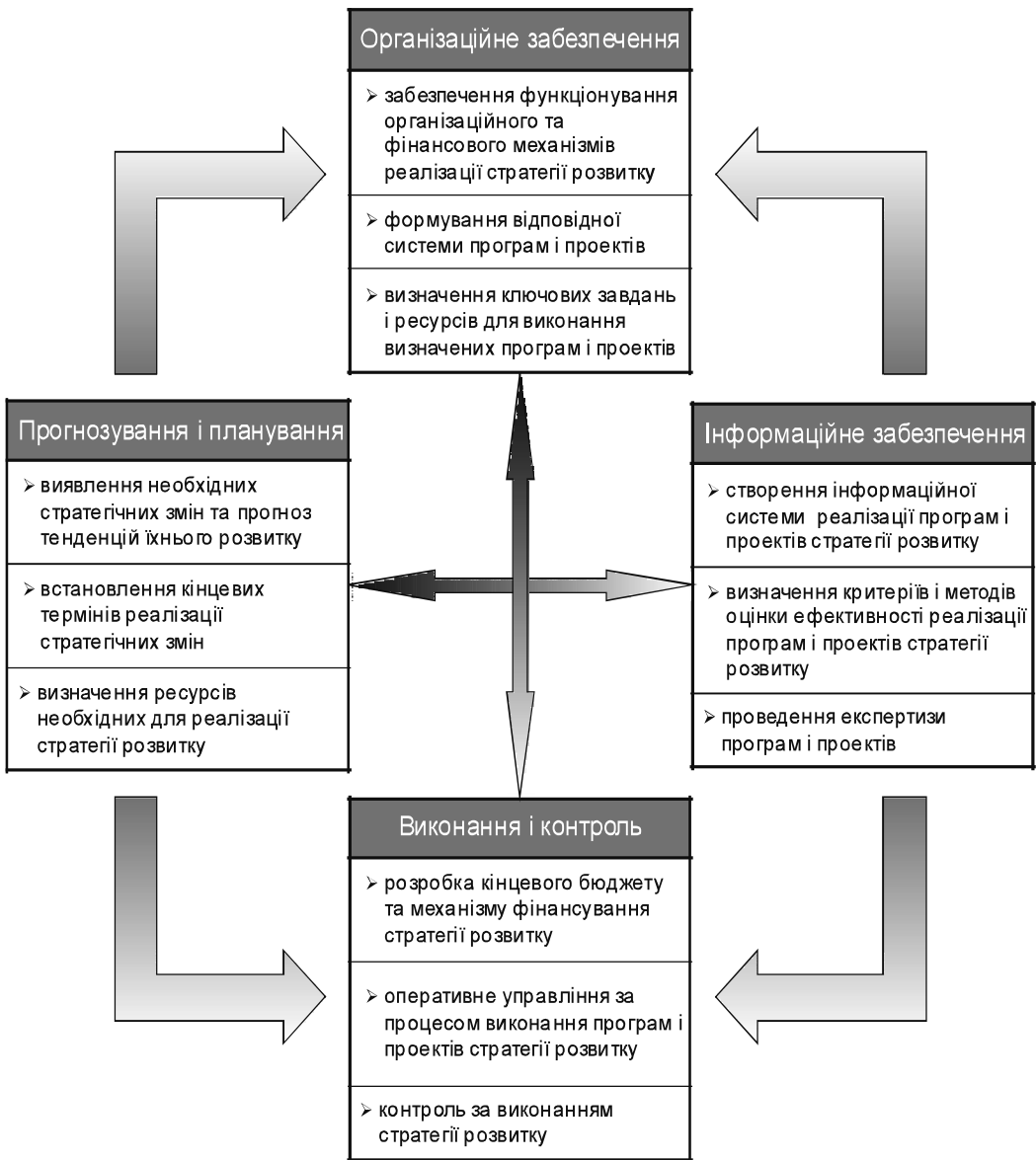

Рис. 3. Алгоритм реалізації стратегії розвитку природного капіталу України

Реалізація стратегії розвитку природного капіталу є процесом, етапи якого можна об'єднати в чотири стадії:

1) прогнозування та планування:

- виявлення необхідних стратегічних змін та прогноз майбутніх сценаріїв їхнього розвитку;
- встановлення термінів реалізації запланованих стратегічних змін;
- визначення ресурсів, необхідних для реалізації державної стратегії розвитку природного капіталу України;

2) *організаційне забезпечення:*

- забезпечення функціонування організаційного і фінансового механізмів реалізації державної стратегії розвитку природного капіталу України;
- формування відповідної системи програм і проектів для реалізації стратегії розвитку природного капіталу України;
- розподіл ключових завдань і ресурсів щодо реалізації стратегії розвитку природного капіталу України;

3) *інформаційне забезпечення:*

- створення інформаційної системи для забезпечення своєчасного збирання, оброблення та оцінювання даних про виконання програм і проектів стратегії розвитку природного капіталу України;
- визначення критеріїв і методів оцінювання ефективності реалізації програм і проектів стратегії розвитку природного капіталу України;
- проведення експертизи програм і проектів;

4) *виконання і контроль:*

- розроблення кінцевого бюджету та механізму фінансування державної стратегії розвитку природного капіталу України;
- оперативне управління у процесі виконання програм і проектів державної стратегії розвитку природного капіталу України;
- здійснення контролю виконання програм державної стратегії розвитку природного капіталу України.

Таким чином, у результаті послідовного, перехресного та циклічного виконання вищезазначених чотирьох етапів буде сформовано збалансований механізм реалізації державної стратегії розвитку природного капіталу країни.

Висновки. Слід зазначити, що в Україні склалася одна з екологічно “найбрудніших”, природомістких економік – перенасичена металургійними, хімічними, гірничодобувними виробництвами із застарілими технологіями. Наслідком такої сировинної скерованості вітчизняного виробництва є, по-перше, зменшення обсягів вітчизняного природного капіталу, що робить невтішними перспективи для подальшого економічного зростання, а по-друге, посилення залежності національної економіки від кон’юнктури зовнішніх ринків сировинної продукції. Досягнення економічного зростання без урахування екологічних інтересів призвело до появи і загострення в часі та просторі проблеми забезпечення виробництва необхідними компонентами природного капіталу. У результаті вітчизняна економіка в сучасних умовах набула специфічної ознаки: її зростання стало обмеженим, у переважній більшості – наявним природним капіталом. А економічне зростання, досягнуте за рахунок виснаження й деградації природного капіталу, є незбалансованим та не може підтримуватись упродовж тривалого часу.

Таким чином, лише інвестуючи на державному рівні у формування природного капіталу країни, можна досягти стрімкого та збалансованого зростання національного господарства, підвищити загальний економічний добробут населення. Сприяти ж цьому процесу може і має запропонована в цьому дослідженні модель формування та алгоритми розроблення й реалізації державної стратегії розвитку природного капіталу України. Ця модель враховує ключові положення теорії державного управління, стратегічного менеджменту, концепції сталого розвитку та чинного законодавства у сфері державного стратегічного прогнозування і планування.

Список використаних джерел

1. Гуськова Н. Д., Краковская И. Н., Вдовин С. М. Модель и алгоритм разработки и реализации стратегии устойчивого развития региона. *Стратегия развития экономики*. 2013. № 20 (209). С. 18–25.
2. Коновалова І. В. Науково-теоретичні аспекти програмно-цільового підходу в державному управлінні. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/2/18.pdf>.
3. Макстон Г., Рандерс Й. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату. Київ: Пабулум, 2017. 320 с.
4. Мущинська Н. Ю., Сивоконь А. В. Програмно-цільове управління як інструмент формування стратегії інноваційного розвитку регіонів. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4760>.
5. Стратегія державної екологічної політики України на період до 2020 року // Офіц. сайт М-ва екології та природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua/index.php/about/strategy>.
6. Шарапов О. Д., Дербенцев В. Д., Семьонов Д. Є. Економічна кібернетика. Київ: КНЕУ, 2004. 231 с.
7. Словник економічної афористики / уклад. А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. С. 181.
8. Пухова У. М. “Природный капитал”, как часть составляющего природных ресурсов. *Фундаментальные исследования*. 2008. № 2. С. 130–132.
9. Буркинський Б. В, Галушкіна Т. П., Реутов В. Є. “Зелена економіка” крізь призму трансформаційних зрушень в Україні. Одеса: ІПРЕЕД НАН України. Саки: Фенікс, 2011. 348 с.
10. “Европа 2020” – стратегия социально-экономического развития Европейского Союза на период до 2020 года. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/eurobulletin/eurobulet_04_2010_uk.pdf.
11. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року / схв. Розпорядженням КМУ від 17 жовт. 2007 р. № 880-р. URL: www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.
12. Навстречу “зеленой экономике”. Пути к устойчивому развитию и искоренению бедности: докл. ЮНЕП, 2011. URL: http://www.unep.org/greenecomony/portals/88/documents/ger/ger_synthesis_ru.pdf.
13. Національна доповідь “Цілі розвитку тисячоліття. Україна” / М-во екон. України. Київ: б. в., 2010. С. 91, 95, 96–97.
14. Підліснюк В. В., Загірняк М. В., Їркова І. Ф. Стратегія сталого розвитку та змін клімату / за ред. В. В. Підліснюк. Кременчук: Щербатих, 2013. 224 с.
15. The Green Economy. *TUNZA (The UNEP Magazin for Youth)*. 2011. 9, № 4. 24 p.
16. Хлобистов Є. В. Екологічна безпека трансформаційної економіки / відп. ред. С. І. Дорогунцов; РВПС України НАН України. Київ: Чорнобильінтерінформ, 2004. 336 с.

Надійшла до редколегії 15.05.2018 р.

УДК 351+338.2:304

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Вовк С. М.,

к.е.н., доцент кафедри організації вищої освіти;

Степаненко М. В.,

магістр кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери,

Донецький державний університет управління,

м. Маріуполь

Розглянуто підприємництво як одну з форм прояву ринкових відносин. Проаналізовано законодавчу базу про підприємницьку діяльність, про поставки продукції для державних потреб. Запропоновано механізми державного управління щодо економічної та юридичної складових для фінансування медичних закладів країни.

Ключові слова: приватна медицина, охорона здоров'я, державно-приватне партнерство, приватні установи охорони здоров'я, державні соціальні стандарти, трансформаційні перетворення, господарське товариство.

© Вовк С. М., Степаненко М. В., 2018